

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 13Co/270/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6117221416
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 09. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Danica Kočíčková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2019:6117221416.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Danice Kočíčkovej a sudcov JUDr. Amy Odalošovej a Mgr. Kataríny Katkovej, v spore žalobcu H. H., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom J. XXX, XXX XX J., t. č. v ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová, Sládkovičova 80, 974 05 Banská Bystrica, proti žalovaným: 1/ Ústav na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica - Kráľová, Sládkovičova 80, 974 05 Banská Bystrica a 2/ riaditeľ ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová, plk. H.. K. F., Sládkovičova 80, 974 05 Banská Bystrica, v konaní o porušenie žalobcovho práva na prezumpciu neviny, na obhajobu, na súkromie a na informácie v súvislosti s neumožnením častejšieho telefonovania, používania notebooku, návštevy blízkeho rodinného priateľa a použitia civilného odevu pri súdnych pojednávaniach, o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9C/45/2017-91 zo dňa 25. 05. 2018 takto

rozhodol:

Uznesenie okresného súdu z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Odvolaním napadnutým uznesením okresný súd konanie zastavil. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z., Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) tak, že žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“) majú nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v plnom rozsahu. V odôvodnení predmetného uznesenia okresný súd uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia, že žalovaní v súvislosti s neumožnením žalobcovi častejšie telefonovať, používať notebook, prijať návštevu blízkeho rodinného priateľa a používať civilný odev pri súdnych pojednávaniach, (čoho sa domáhal žiadosťou zo dňa 25. 04. 2017), neoprávnene zasiahli do jeho práv chránených článkom 6 ods. 2, ods. 3 písm. b), c), článkom 8 ods. 1 a článkom 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článkom 10 ods. 2 písm. a), čl. 14 ods. 2, čl. 14 ods. 3 písm. b) a d), čl. 17 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 19 ods. 2, čl. 26 ods. 1, čl. 26 ods. 2, čl. 50 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 1, čl. 17 ods. 2, čl. 40 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Ďalej sa žalobca podanou žalobou domáhal uloženia povinnosti žalovaným 1/ a 2/, aby upustili od neoprávnených zásahov do označených základných práv a slobôd žalobcu a uloženia povinnosti žalovaným 1/ a 2/, aby spoločne a nerozdielne zaplatili žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 8 000 €.

1.1 Okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého uznesenia uviedol, že vykonal dokazovanie a na základe vykonaného dokazovania zistil, že na strane žalovaného 1/ je daný nedostatok procesnej subjektivity a procesnej spôsobilosti, preto voči nemu konanie zastavil s odôvodnením, že ide o neodstrániteľný nedostatok podmienok konania. Pokiaľ ide o žalovaného 2/ okresný súd konštatoval, že žalovaný 2/ má síce ako fyzická osoba procesnú spôsobilosť v plnom rozsahu, ale je riaditeľ žalovaného 1/, ktorý ju nemá. Za ďalší neodstrániteľný nedostatok procesných podmienok konania považoval okresný súd nedostatok súdnej právomoci. V uvedenej súvislosti konštatoval, že Civilný sporový poriadok vymedzuje právomoc súdov v § 3, z ktorého vyplýva, že sudy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci. Takto označený súbor vzťahov sa týka vzťahov

súkromného práva, ktoré sa spravujú princípmi právnej rovnosti a vôľovej autonómie účastníkov. Veci zaradené do tohto súboru prejednávajú a rozhodujú prevažne sudy; len výnimočne - ak to ustanovuje zákon ich prejednávajú a rozhodujú o nich iné orgány. Nad rámec vymedzený uvedeným súborom vzťahov sudy podľa § 4 CSP v občianskom súdnom konaní prejednávajú a rozhodujú (ak to ustanovuje zákon) aj iné veci, ktoré sa už na rozdiel od predchádzajúcich nezakladajú priamo na práve súkromnom. V uvedenej súvislosti okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého uznesenia konštatoval, že právomoc súdu predstavuje súhrn oprávnení a povinností decízneho charakteru, ktorým sudy disponujú pri prejednaní a rozhodovaní sporov a iných právnych vecí (v nesporovom konaní). Ak by určitá vec nespádala do právomoci súdov, išlo by takisto o neodstrániteľnú vadu konania nevyhnutne vedúcu k uzneseniu o zastavení konania v zmysle ustanovenia § 9 CSP. Pre vyriešenie otázky, či vec patrí do právomoci súdu je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania), tento vzťah dôsledne analyzovať a následne po právnej stránke správne vyhodnotiť a posúdiť. Pre analýzu právneho vzťahu účastníkov a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobca vyvodzuje z tohto právneho vzťahu je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú majú povahu práva a povinnosti účastníkov tvoriace obsah tohto právneho vzťahu. Len uvedené kritérium je určujúce pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takéhoto právneho vzťahu, ktorý možno podriadiť pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 3 CSP. Dôvodom podania žaloby zo strany žalobcu bola skutočnosť, že žalovaný 2/ ako riaditeľ žalovaného 1/ nevyhovel žiadosti žalobcu zo dňa 25. 04. 2017, v ktorej žalobca žiadal aby mu bolo umožnené častejšie telefonovať, používať notebook, prijať návštevu blízkeho rodinného priateľa a používať civilný odev pri súdnych pojednávaníach, pričom riaditeľ ústavu svoje rozhodnutie žiadnym spôsobom neodôvodnil. V uvedenej súvislosti okresný súd konštatoval, že riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody je takou osobou, ktorej zákon (zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, ako aj zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže) zveruje oprávnenie rozhodovať o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzickej osoby. Podľa § 3 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže, riaditeľ ústavu stojí na čele ústavu a za svoju činnosť zodpovedá generálnemu riaditeľovi zboru, ktorý je zasa podriadený ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky. Zákony, ktoré upravujú postavenie osoby odsúdenej, jej práva a povinnosti, ako aj rozhodovaciu právomoc riaditeľa ústavu, nezverujú súdu právomoc rozhodovať o opravných prostriedkoch alebo o prostriedkoch nápravy voči rozhodnutiam riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody. V nadväznosti na uvedené okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého uznesenia ďalej uviedol, že žalobca vyvodzuje svoj nárok z právneho vzťahu medzi ním a riaditeľom ústavu. Práva a povinnosti vo vzťahu osoby odsúdenej a riaditeľa ústavu nevznikajú na základe odsudzujúceho rozsudku súdu, ale na základe rozhodnutia generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže alebo ním určeného príslušníka zboru v zmysle § 8 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody. Tento vzťah je založený na podriadenosti a nadriadenosti, nevzniká v dôsledku slobodného rozhodnutia (autonómnej vôle) jeho účastníkov. S poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 3Sžo 140/2015, dodržiavanie zákona pri realizácii výkonu trestu odňatia slobody prislúcha prokuratúre, ktorá má povinnosť vykonávať dozor nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené slobody v zmysle § 4 ods. 1 písm. b) a § 18 zákona 153/2001 Z. z.; rozhodovací proces, v zmysle zákona č. 475/2005 Z. z. patrí do právnej úpravy verejného práva. V nadväznosti na uvedené okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého uznesenia uviedol, že účastníci v danom vzťahu nemajú autonómne a rovnoprávne postavenie charakteristické pre právne vzťahy založené na súkromnom práve v zmysle § 3 CSP. Naopak, ich odlišné postavenie v tomto právnom vzťahu vykazuje znaky odzrkadľujúce osobitné postavenie fyzickej osoby odsúdenej na výkon trestu odňatia slobody, ktorej práva, právom chránené záujmy, či povinnosti podliehajú osobitnej rozhodovacej činnosti riaditeľa ústavu, ktorý ale zabezpečuje verejné potreby a funkcie štátu. Ani vo vzťahu k žalovanému v 2/ potom podľa okresného súdu neboli splnené procesné podmienky, keďže daný spor nepatrí do právomoci súdu v zmysle § 9 CSP, preto konanie aj vo vzťahu k žalovanému 2/ zastavil.

1.2 V závere odôvodnenia odvolaním napadnutého uznesenia okresný súd konštatoval, že aj keby nedošlo k zastaveniu konania z uvedených dôvodov, v zmysle § 137 CSP by bol neprípustný žalobný petit, keďže žalobný petit vymedzený pod bodom I. žaloby nemožno subsumovať pod žiadny z typov žalôb uvedených v ustanovení § 137 CSP a vo vzťahu k žalobnému petitu II. a III. nemožno aplikovať ustanovenie § 13 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho zákonníka, keďže sa jedná o ustanovenie týkajúce sa súkromnoprávnej sféry.

2. Proti predmetnému uzneseniu súdu prvej inštancie sa žalobca odvolal a v odvolaní uviedol, že podáva odvolanie, pretože súd prvej inštancie konanie zastavil s nesprávnym právnym názorom, že osoba vo výkone trestu odňatia slobody nemá právo na prístup k súdu a že o jej právach rozhoduje príslušná prokuratúra. Zdôraznil, že osoba odsúdená na trest odňatia slobody musí mať umožnený prístup k súdu, pretože každé obmedzenie týkajúce sa individuálnych občianskych práv musí byť napadnuteľné v súdnom konaní vzhľadom na povahu obmedzení a ich možné dôsledky. Poukázal pritom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo 211/2011 z 26. 07. 2012, kde NS SR vyslovil záver, že právomoc všeobecného súdu v otázkach väznenstva nie je sporná. Uviedol, že záver okresného súdu o nedostatku jeho právomoci predstavuje exces popierajúci záväznú judikatúru ESLP. Ďalej uviedol, že občianskoprávna žaloba je považovaná za účinný prostriedok v zmysle čl. 35 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Poukázal tiež na to, že správne súdy nerozhodujú o právach väzňov, títo sa môžu domáhať súdnej ochrany na všeobecnom súde. Zdôraznil, že okresný súd svojím rozhodnutím, ktorým konanie zastavil porušil jeho právo na prístup k súdu a k súdnej ochrane. Pokiaľ ide o záver súdu prvej inštancie o nedostatku procesnej subjektivity žalovaného 1/ a v spojení s tým aj žalovaného 2/, žalobca v odvolaní uviedol, že okresný súd nesprávne interpretoval znenie ustanovenia § 61 CSP, pretože právo nepripúšťa obmedzenie procesnej subjektivity toho, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti na základe zákona.

3. Krajský súd ako súd odvolací (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalobcu v rozsahu a z dôvodov daných ustanovením § 379 CSP a § 380 CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP (a contrario) a odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP zrušil a podľa ustanovenia § 391 ods. 1 CSP vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie správnosti záverov súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích námietok žalobcu, ktorý okresnému súdu v odvolaní vytýkal, že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a že mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

5. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej súd zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu práva ide vtedy ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak správny právny predpis aplikoval, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

6. Z obsahu odôvodnenia odvolaním napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie vyplýva, že súd prvej inštancie okrem iného konanie zastavil z dôvodu nedostatku právomoci súdu vo veci konať a rozhodnúť v zmysle § 3 CSP, ktorý dôvod zastavenia konania vzhľadom na ďalej uvedenú právnu argumentáciu neobstojí, pretože podľa čl. 1 Základných princípov Civilného sporového poriadku, spory vyplývajúce z ohrozenia alebo porušenia subjektívnych práv prejednáva a rozhoduje nezávislý a nestranný súd, ak taká právomoc nie je zákonom zverená inému orgánu.

7. Podľa § 3 CSP, súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

8. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, počas výkonu trestu je odsúdený povinný podrobiť sa obmedzeniam tých základných práv a slobôd, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu alebo ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť. Odsúdený je obmedzený najmä v práve na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobode pohybu a pobytu, zachovaní listového tajomstva a tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, v práve slobodnej voľby povolania a v práve na nakladanie s vecami osobnej potreby.

9. Podľa § 36 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z., na uplatnenie a zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov podľa tohto zákona má odsúdený právo podávať žiadosti, sťažnosti a podnety štátnym orgánom Slovenskej republiky, ktoré sú príslušné na prejednanie podnetov alebo sťažností týkajúcich sa ochrany ľudských práv, ako aj medzinárodným orgánom a medzinárodným organizáciami, ktoré sú podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, príslušné na prejednanie podnetov alebo sťažností týkajúcich sa ochrany ľudských práv; ústav je povinný bezodkladne zabezpečiť ich odoslanie bez toho, aby zisťoval odosielateľa.

10. Podľa § 65da, ods. 3 písm. b), d) a f) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže, sťažnosťou podľa tohto zákona nie je podanie, ktoré
b) poukazuje na konkrétne nedostatky v činnosti zboru, ktorých odstránenie alebo vybavenie sa vykonáva iným spôsobom, najmä podaním žaloby, podaním reklamácie alebo žiadosti o mimosúdne riešenie sporu, vykonaním inšpekcie, dozoru alebo dohľadu podľa osobitných predpisov,
d) smeruje proti rozhodnutiu organizačnej zložky zboru vydanému v konaní podľa osobitných predpisov,
f) je nárokom na náhradu škody podľa osobitného predpisu.

11. Súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení obsahu žaloby, ktorou sa žalobca domáha ochrany z dôvodu tvrdého porušenia subjektívnych práv v zmysle čl. 1 Základných princípov CSP. Súd je povinný prejednať súkromnoprávne nároky žalobcu, ktorý tvrdí, že rozhodnutím orgánu verejnej moci (riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody) bolo porušené jeho právo. Uplatnený nárok a skutkové tvrdenia žalobcu majú základ aj v osobitnej právnej úprave, ktorá upravuje podmienky výkonu trestu odňatia slobody a ktorá odkazuje na právomoc súdu v zmysle § 36 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a v zmysle § 65 da ods. 3 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže. Prvoinštančný súd nesprávne interpretoval ustanovenie § 3 CSP v spojení s § 10 ods. 1 CSP, lebo Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici o žalovanom nároku nerozhoduje.

12. V ďalšom konaní bude súd prvej inštancie vychádzať z toho, že žalobca vyvodzuje nárok z právneho vzťahu, ktorý vznikol medzi ním a riaditeľom ústavu s tým, že rozhodnutie riaditeľa ústavu zaväzuje ústav, za ktorý riaditeľ ústavu konal. Je vecou unesenia dôkazného bremena žalobcu, či a v akom rozsahu žalobca preukáže, že mu bola oboma žalovanými, alebo niektorým z nich spôsobená ujma na jeho základných ľudských právach, resp. že zo strany žalovaných zasahovanie do týchto práv žalobcu trvá, ďalej či žalobca tvrdené porušenie základných ľudských práv a nárok na finančnú náhradu v sporovom súdnom konaní vedenom proti žalovaným 1/ a 2/ preukáže.

13. Z obsahu odôvodnenia odvolaním napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie vyplýva, že ďalším dôvodom zastavenia konania bol záver súdu prvej inštancie o tom, že žalovaný 1/ a v súvislosti s tým potom ani žalovaný 2/ nemá potrebnú procesnoprávnu subjektivitu byť účastníkom konania (stranou sporu), čo je neodstrániteľný nedostatok podmienok konania, pre ktorý musel súd prvej inštancie, rovnako ako pre nedostatok právomoci, konanie zastaviť. V uvedenej súvislosti okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého uznesenia uviedol (konkrétne v odseku 14 odôvodnenia), že „spôsobilosť ústavu na výkon trestu odňatia slobody byť stranou sporu a v konaní vystupovať samostatne je určovaná len určitými druhmi konaní (resp. sporov), a to len konaniami v oblasti rozpočtovania, financovania a práva hospodárenia, pričom žalobca sa domáha nároku, ktorý nespadá ani pod jedno z týchto konaní“. S takýmto názorom súdu prvej inštancie sa odvolací súd nestotožňuje, pretože žalovaný 1/ - Ústav na výkon trestu odňatia slobody so sídlom Sládkovičova 80, 974 05 Banská Bystrica - Kráľová, IČO: 00 738 328 bol ako rozpočtová organizácia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zriadený zriaďovacou listinou Ministerstva spravodlivosti SR č. GR ZVJS-180/40-2001 zo dňa 31. 01. 2001. Ako právnická osoba má plnú hmotnoprávnu i procesnoprávnu spôsobilosť vystupovať v konaní ako strana sporu, nakoľko žiadny zákon jeho právnu subjektivitu neobmedzuje. Z dôvodu nedostatku procesnej subjektivity žalovaných 1/ a 2/ preto okresný súd konanie nesprávne zastavil.

14. S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP zrušil a podľa ustanovenia § 391 ods. 1 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, ktorým súd prvej inštancie v súlade s ustanovením § 396 ods. 3 CSP rozhodne aj o trovách tohto odvolacieho konania.

15. O veci senát odvolacieho súdu rozhodol pomerom hlasov členov senátu 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania, t. j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpisu uvedie, tiež proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).